

T.C.
Samsun Valiliđi
İl Tarım M¼d¼rl¼đ¼

TARIMSAL KOOPERATİFÇİLİK

Mustafa ŐEN
Orman M¼hendisi

Ő¼kr¼ ŐOBAN
Ziraat M¼hendisi

Samsun / 2008

Kapak Tasarımı

Dr. Ali KORKMAZ

Dizgi/Baskı

Refik YILMAZ

Çiftçi Eğitimi ve Yayım Şube Müdürlüğü

Samsun İl Tarım Müdürlüğü

Çiftçi Eğitimi ve Yayım Şubesi Yayınıdır

ÖNSÖZ

Günümüzde tarımsal piyasalarda güç sahibi olmak, üretimin çokluğuyla değil, ona dayanan örgütlerle sağlanabilmektedir. Üreticilerin, ürettikleri ürünlere hak ettikleri değeri elde edebilmeleri için, tarımı görüp gözeten, bir merkezden tutarlı stratejiler üreten ve bunu uygulama gücüne sahip bölgesel bir yapı etrafında organize olmaları gereklidir. Dağınık bir yapıda farklı stratejiler izleyerek bireysel yapılan üretim faaliyetleri sorunların çözümünde yetersiz kalmakta, oysa planlı ve organize örgüt gücünden faydalanarak bireysel olarak çözülemeyen sorunlar kolaylıkla aşılabilmektedir.

Ülkemizde tarım kooperatifleri, Üretici örgütleri kırsal toplumun yaşam düzeylerini iyileştirmede, kıt kaynaklara sahip olan üreticilerin gelirlerini artırmada ve tarımsal gelişmeyi sağlamada önemli araçlardan biri olup, bütün dünyada etkin bir biçimde kullanılmaktadır. Çiftçilerin kırsal kesimde dağınık yaşamaları, alıcı ve satıcılar karşısında güçsüz olmaları, ekonomik ve mesleki çıkarlarını korumak amacıyla, üreticileri meslek odaları, kooperatifler, sendikalar, dernekler gibi farklı amaçlı örgütler kurmaya itmiştir.

Kooperatifleşme, birlikten doğan güçten faydalanarak planlı ve organize hareket etme talebinin bir ürünüdür. Dolayısıyla, tarımda örgütlenmenin güçlenebilmesi, üreticilerin bu faaliyetin faydaları hakkında gerekli birikimi edinmeleri ile mümkündür.

Ancak ülkemizde çok sayıda tarım kooperatifi ve üretici örgütü bulunmasına rağmen tarımda örgütlenme henüz yeterli seviyede değildir. Özellikle mali sorunlar, örgütlenme bilincinin tam olarak yerleşmemesi ve tarım kesiminde eğitim düzeyinin düşük oluşu, örgütlerin gelişimini engellemekte ve onları bir anlamda kamuya bağımlı kılmaktadır. Oysa gelişmiş ülkelerdeki özerk ve bağımsız üretici örgütleri tarım politikalarının oluşumunda etkili olmaktadır. Örgütler daha da ileri giderek yatay bütünleşmelerini tamamlamışlar, bir çok ülkede federasyon ve konfederasyon (bölge ve merkez birlikleri) şeklinde üst

örgütlerini oluşturmuşlar, dikey bütünleşme yoluyla da faaliyetlerini çeşitlendirerek ekonomik açıdan güçlenmişlerdir.

Bölgesel ve kırsal kalkınmanın etkin olarak yürütülmesi ve hedef bireylere ulaşmadaki başarı ancak etkin gruplar üzerinden olmaktadır. Ülkemizdeki tarımsal işletmelerin tarım politikalarında yönetim ve organizasyonlarda söz sahibi olması bu günkü haliyle zor gözükse de kaynakların etkin kullanımı açısından işlerin kooperatifler ve üretici birlikleri üzerinden yürütülmesi son derece gerekli bir olgudur. Özellikle bölgesel ve kırsal kalkınma plan ve programlarında bireyler grup oluşturamamışa ekonomik etkinlikten bahsedilemez. Eğer bölgesel çalışmalar geniş ve örgütlü gruplar üzerinden yürütülmezse Uygulanan bölgesel çaptaki program küçük çaplı bir etkinliğe dönüşür. Toplam fayda ise sadece sosyal kazanımlarla sınırlı kalır.

Bu gün Samsun tarımının hedefi, üreticilerin örgütlenme ve bilgi düzeyleri yükseltilerek; verimliliğin artırılması, teknoloji düzeyinin ve Ar-Ge kapasitenin geliştirilmesi, ürün kalitesinin iyileştirilmesi, standartlara uyum sağlanması, üretimin pazara yönlendirilmesi, yöresel ürünlerin tespit edilerek kayıt altına alınması ve markalaştırılmasına yönelik bilgilendirme, tedarik ve pazarlama imkanlarının geliştirilmesi, ilgili kesimler arasında bilgi paylaşımının etkinleştirilmesi, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılmasıdır.

Bu kapsamda; yapılan çalışmanın faydalı olması dileğiyle başta ülkemizde kırsal refahın sağlanmasında örgütlü yapılanmanın temelini oluşturan tarımsal amaçlı kooperatifler ve 2004 yılında 5200 sayılı “Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu” ile yasal çerçeveye kavuşan tarımsal üretici birlikleri olmak üzere, mevcut örgütlerin idari, teknik ve mali kapasitelerinin geliştirilmesi, yeni üretici örgütlerinin kurulması ve yaygınlaştırılması desteklenecektir.

İl Tarım Müdürlüğü

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Giriş.....	1
Kooperatifin Faydaları.....	1
Kooperatifçiliğin İlkeleri.....	2
Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin Amaçları.....	4
Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin Çalışma Konuları.....	5
Sulama Kooperatiflerinin Çalışma Konuları.....	6
Su Ürünleri Kooperatiflerinin Çalışma Konuları.....	7
Kooperatiflerin Faydaları.....	7
Kooperatiflerin Kuruluş İşlemleri.....	8
Tescilden Önceki Hukuki Durum.....	11
Tescilden Sonra Kurucu Ortaklar ve Tarım İl Müdürlüğüne Yapılacaklar.....	11
Ortaklık Şartları Ve Ortaklığa Kabul İşlemleri.....	11
Ortaklığa Girişte Aranacak Şartlar.....	12
Ortakların Görevleri.....	12
Ortakların Görevleri Ve Ortaklık Hakları.....	13
Ortakların Hakları.....	13
Ortaklıktan Çıkma-Çıkarılma, Ortaklığa Yeniden Kabul	14
Kooperatif Organları.....	16
Genel Kurul Toplantısı.....	16

	Sayfa
Genel Kurul Çeşitleri.....	16
Genel Kurul Belgeleri.....	17
Kooperatiflerce Tutulması Gerekli Defterler.....	17
Yönetim Kurulunun Görevleri.....	18
Denetçilerin Görevi.....	22
Konu Tespiti Yapılırken Dikkat Edilecek Hususlar.....	23
Bakanlığımızca Kooperatiflere Uygulattırılan Tip Projeler.....	25
Uygulamada Olan Ortaklar Mülkiyeti Tip Koop.Projeleri	26
Kooperatif Tüzel Mülkiyetindeki Kooperatif Projeleri	27
Özel Proje.....	27
Kooperatiflerin Yatırım Programına Alınma Esasları....	27
Programa Alınmada Öncelik Kriterleri.....	28
Proje Uygulayan Kooperatiflerden İstenecek Belgeler	29
Bakanlığımızca Yatırım Programına Alınan Kooperatiflerin Tahsis Evrakları için Gerekli Belgeler	29
Kooperatiflere Kullandırılan Kredilerin Vadesi.....	30
Kredilerin Borçlanma Sözleşmesi Yapılması.....	30
Kredinin Kullandırılma Süresi.....	30
Kredilere Uygulanacak Faiz Oranları.....	31
Borçlanma Sözleşmesi.....	31
Samsun İlinde Kooperatifçilik.....	31

Tarımsal Kooperatifçilik

Giriş

Kooperatif; insanların, karşılanmasında zorluk çektiği, ihtiyaçlarını temin etmek için maddi ve manevi güçlerini birleştiren mükemmel bir dayanışma aracıdır.

3476 Sayılı Kanunla değişik 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununun 1. maddesinde ise Kooperatif şu şekilde tanımlanmıştır: Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekküllerdir.

Kooperatifleşmenin temelinde; yardım, dayanışma duygusu ve iş başarma amacı vardır. Bu amaçla insanlar, çeşitli isimler altında el ve gönül birliğiyle zorlukları yenmek için bir araya gelmişlerdir.

Kooperatifin Faydaları

- 1- "Birlikten kuvvet doğar", Bir elin nesi var iki elin sesi var" ata sözlerimizde de belirtildiği gibi, kooperatif bir güç odağı ve iktisadi faaliyetler için bir baskı aracıdır.
- 2- Fertlerin tek tek altından kalkamayacakları işleri gerçekleştiren, mükemmel bir dayanışma kuruluşudur.
- 3- Gelir dağılımından zarar görenlerin, bu zararlarını etkisiz hale getirmede denge oluşturan bir teşekküldür.

Tarımsal Kooperatifçilik

- 4- Maddi ve manevi ihtiyaçların en az gider ve maliyetle ortakların ayağında giderilmesi mümkün olabilmektedir. Üretici ve tüketici arasındaki kademeler kooperatifler vasıtasıyla ya tamamen kalkmakta ya da en aza inmektedir.
- 5- Emek ve ürünün gerçek değerini bulmasına yardımcı olur. Fiyatın oluşmasında ve üreticinin zararlarının bertaraf edilmesinde bir sigorta görevi ifa eder.
- 6- Bencilliği önler. Kendi çıkarlarını hesaba katmadan, başkaları lehine, karşılıklı olarak çaba harcanmasına hizmet eder. Bu fonksiyonları ile kooperatifler insani ve ahlaki kuruluşlardır.
- 7- İstisraf önlenir. Maliyet düşer, üretim artar ve verimlilik yükselir.
- 8- Kooperatifler bir demokrasi okuludur. Seçimle görev gelme ve görevden ayrılma sayesinde, toplum ihtiyaçlarına daha kısa sürede cevap veren ve insana hizmet konusunda en güzel fırsatı veren kurumlardır.
- 9- Tüketici güvenilir ve kontrolden geçmiş besin maddelerine kavuşmuş olur.
- 10- Pazarda fiyatın aşırı derecede yükselmesine kooperatifler engel olur. Bu suretle tüketicinin korunmasına hizmet edilmiş olur.
- 11- İstihdamın artırılmasında (işsizliğin önlenmesinde) kooperatifler önemli rol oynar.

Kooperatifçiliğin İlkeleri

Milletlerarası Kooperatifler Birliğince (İCA) 1995 yılında kabul edilen kooperatifçilik ilkeleri şunlardır;

Tarımsal Kooperatifçilik

1- *Gönüllü ve Serbest Giriş İlkesi:* Kooperatifler üye olmanın sorumluluğunu almaya gönüllü herkese açık kuruluşlardır. Cinsiyet, ırk, sosyal statü, politik ve dini ayrım gözetmeksizin kooperatif herkese açıktır.

2- *Demokratik Yönetim İlkesi:* Kooperatifler ortakları tarafından yönetilir. Yöneticiler seçimle iş başına gelir. Her ortak eşit oy hakkına sahiptir.

3- *Ortağın Ekonomik Katılımı İlkesi:* Kooperatif ortakları kooperatife girişte sınırlı bir bedel ödeyerek kooperatife ortak olur. Bu bedeller kooperatifin ortak çıkarları için kullanılır. Ortaklar her zaman kooperatif kasasını sözleşme hükümleri çerçevesinde kontrol etme hakkına sahiptir.

4- *Özerklik ve Bağımsızlık İlkesi:* Kooperatifler ortakları tarafından yönetilen özerk ve bağımsız kuruluşlardır. Diğer organizasyonlar ile yapılan anlaşmalarda özerk yapılarını daima muhafaza ederler.

5- *Eğitimin Geliştirilmesi, Öğretim ve Bilgilendirme İlkesi:* Kooperatifler ortaklarının, seçilmiş temsilci ve yöneticilerinin ve çalışanlarının gelişmelerine yardımcı olmak amacıyla eğitim ve bilgilendirme fonksiyonuna sahip organizasyonlardır.

6- *Kooperatifler Arası İş Birliği İlkesi:* Kooperatif ortakları kooperatif faaliyetlerini daha verimli hale getirebilmek için iş birliği yaparlar, yerel, bölgesel, ulusal ve uluslar arası birlikler kurarlar.

7- *Toplumsal Sorumluluk İlkesi:* Kooperatifler faaliyet konularıyla ilgili yaptıkları çalışmalarda toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket eden organizasyondur.

Tarımsal Kooperatifçilik

Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin Amaçları

1163 Sayılı Kooperatifler Kanununa Tabii Tarımsal Amaçlı Kooperatifler 4 grupta toplanmakta olup bu gruplar ve her gruba ait amaçlar aşağıda açıklanmıştır.

1- Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin Amaçları

- a) Ortakların her türlü bitkisel, hayvancılık, ormancılık konularındaki istihsalini geliştirmek ve ihtiyaçları ile ilgili temin, tedarik, işletme, pazarlama, değerlendirme faaliyetlerinde bulunmak,
- b) Ortakların ekonomik ve sosyal yönden gelişmelerine yardımcı olmak, iş sahası temin etmek,
- c) Ortakların ekonomik gücünü arttırmak için tabii kaynaklardan faydalanmak, el ve ev sanatları ile tarımsal sanayinin gelişmesini sağlayıcı tedbirler almaktır.

2-Sulama Kooperatiflerinin Amaçları

Devletçe ikmal edilmiş veya edilecek sulama tesislerinden alınacak veya her ne suretle olursa olsun tarım sahalarından çıkarılacak suyun ziraatta kullanılması ile ilgili arazi tesviyesi, tarla başı kanalları, tarla içi sulama ve drenaj gibi zirai sulama tesislerini kurmak veya kurulmuş olan sulama tesislerini işletmek ve işlettirmek, bakımını yapmak ve yaptırmaktır.

3-Su Ürünleri Kooperatiflerinin Amaçları

Her türlü su ürünlerinin istihsal, işleme, depolama ve pazarlama konularında ortaklarına hizmet vermek,

Tarımsal Kooperatifçilik

Ortaklarının ihtiyacı olan av araç, gereçlerini ve donanımlarını temin etmek.

4-Pancar Ekicileri Kooperatiflerinin Amaçları

Toprak hazırlığı, ekim işleri, pancar ve diğer tarım ürünlerinin yetiştirilmesi, korunması, dekar verimlerinin artırılması konularında gerekli tedbirleri almak ve ortaklarının yararlı bilgiler edinmesine yardımcı olmak.

Tarımsal Amaçlı Kooperatiflerin Çalışma Konuları

- a) Tarımda her türlü verimliliği artırıcı tedbirleri almak,
- b) Bitki, hayvan, orman, su, arıcılık, meyvecilik, bağcılık, sebzeçilik, çiçekçilik, ve diğer ürünlerin rantabl bir yetiştirilmesi ile ilgili her türlü teknik faaliyetlerde bulunmak,
- c) Ortakların her türlü ürün ve mamullerinin kalitesini yükseltecek tedbirleri almak, hastalık ve haşerelerle mücadele etmek,
- d) Ortakların üretimle ilgili araç, gereç, ve diğer tarımsal ihtiyaçlarını temin etmek,
- e) Bitkisel ve hayvansal mahsullerin değerlendirme, işletme, muhafaza ve pazarlama ile ilgili her türlü fonksiyonlarını yerine getirmek için gerekli çalışmaları yapmak ve yaptırmak,
- f) Tabii kaynaklardan faydalanmak, el, ev ve küçük sanatlarla ilgili muhtelif çalışmalarda bulunmak ve bunların pazarlanmasını sağlamak

Tarımsal Kooperatifçilik

- g) Ortakların finansman ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olmak ve teslim ettikleri mal oranının da kooperatifin mali imkanları ölçüsünde avanslar vermek
- h) Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ile diğer Bakanlıklar, teşekküller ve bankalar tarafından yapılacak, teknik ve mali yardımların ortaklarına intikalini sağlamak
- ı) Özel ve Resmi kuruluşlardan temin edilen kredi, hibe ve borç parayı gayeye uygun hizmetlerde kullanmak,
- i) Bina arazi, arsa vb. alım satım ile kooperatifin mülkiyeti ve tasarrufunda bulunan makine alet ve malzemeyi kira karşılığında her türlü tarımsal işlerde kullandırmak, bunların bakım ve onarımını sağlamak,
- j) İşletme araçları, canlı cansız demirbaşlarla ortakların gıda maddeleri, ev giyim eşyası, yakıt ve akaryakıtlarının alım ve satımını yapmak ve bayiliğini almak.

Sulama Kooperatiflerinin Çalışma Konuları

- a) Toprak muhafaza ve zirai sulama tekniğinin zaruri kıldığı hallerde Özel İdare Teşkilatının teknik yardımlarından faydalanmak, ilgili mevzuata göre arazi toplulaştırılmasını yaptırmak,
- b) Arazi ıslahını yapmak, Ortaklarına sulama ve tarla içi faaliyetleri konularında eğitici ve öğretici hizmetlerde bulunmak,
- c) Ortaklarına mevzuat ve protokol hükümlerine göre tesis işletme kredisi sağlamak,
- d) Sulama hizmetlerinde gereken elektrik enerjisini temin etmek ve bununla ilgili tesisleri kurmak ve

Tarımsal Kooperatifçilik

- ilettirmek, Kooperatif hizmetleriyle ilgili olarak her çeşit alet ve ekipmanları temin etmek,
- e) Ortakların temin, tedarik ve pazarlama faaliyetlerinde yardımcı olmak,

Su Ürünleri Kooperatiflerinin Çalışma Konuları

- a) Ortaklarının balık ve diğer su ürünlerinin üretme, yetiştirme, avlanma faaliyetlerini düzenlemek ve yönetmek,
- b) Çeşitli su ürünlerini cins ve durumlarına göre standart sınıflara ayırtmak, sağlık şartlarına ve piyasa taleplerine göre ambalajlamak
- c) Piyasa sevk işlerinde su ürünlerinin istenen ve ihtiyaca uygun şekilde hazırlanmasını, muhafaza edilmesini ve naklini sağlamak,
- d) Ortakların her türlü ihtiyaçlarının temini elde edilen su ürünlerinin değerlendirilmesi ve pazarlanması ile ilgili ihracat ve ithalat işlemlerini yapmak ve yaptırmak,
- e) Kredi alınan banka, kurum ve kuruluşlara kooperatif tüzel kişiliğine ait taşınır ve taşınmaz malları ipotek ettirmek ve ortakları adına kefalette bulunmaktır.

Kooperatiflerin Faydaları

Kooperatifler ortaklarına ve topluma aşağıdaki ana başlıklar altında özetlenen yararları sağlamaktadır.

1- Parasal Yararlar : Verimlilik, ucuz girdi, ürünün değer fiyatına satışı, katma değer, vergi muafiyetleri, tarım dışı etkinliklerden sağlanan yararlar, mevcut

Tarımsal Kooperatifçilik

---

kaynakların değerlendirilmesi ve yeni kaynak temini, tüketim mallarının daha ucuza sağlanması, devlet yardımı ve sübvansiyonlardan yararlanma, sigorta yoluyla risklerin karşılanması ve hukuki kolaylıklar.

2- Yaşam Düzeyini Yükseltmeye Dönük Yararlar : Sağlık, beslenme ve mesleki eğitim gibi çeşitli alanlarda sağlanan destek ve iyileştirmeler.

3- Sosyal Yararlar : Aracı ve tefeci bağımlılığının ortadan kalkması ile bağımsızlık ve kendine güvenin sağlanması, genel ekonomik durumun düzelmesi sosyal dayanışmanın güçlenmesi, tarım dışı etkinlikler ve mesleki hareket yeteneğinin artması, ortaklar arasında eşitlik ve adalet duygularının gelişmesi, kültürel yaşamın zenginleştirilmesi.

Kooperatiflerin Kuruluş İşlemleri

Bakanlığımız görev alanında bulunan ve 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununa göre kuruluşları yapılan Tarımsal Amaçlı Kooperatifler;

- a) Tarımsal Kalkınma Kooperatifi
- b) Sulama Kooperatifi
- c) Su Ürünleri Kooperatifi
- d) Pancar Ekicileri Kooperatifleri,

olmak üzere 4 grupta toplanmakta olup tarımsal amaçlı bu kooperatifler tarımsal bir faaliyeti gerçekleştirmek üzere köy, belde, ve ilçe (kırsal alan özelliği taşıyan) gibi yerleşim merkezinde kurulabilmektedir.

Tarımsal Kooperatifçilik

1163 sayılı Kanuna Tabii olan Bakanlığımız görev alanı içersinde bulunan kooperatiflerin kuruluşu genel olarak aynı olup burada örnek olarak Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin Kuruluş işlemlerini açıklayalım.

- * Bir yerleşim merkezinde Tarımsal faaliyette bulunmak amacıyla kooperatif kurmak için (7) çiftçiden oluşan bir müteşebbis heyet teşkil edilir.
- * Müteşebbis heyette yer alan çiftçilerin imzasını taşıyan ve kurulacak kooperatif türüne göre kooperatif kurma talebini belirten dilekçeye ikametgah belgeleri ve nüfus cüzdanı fotokopileri eklenerek Tarım İl Müdürlüğüne verilir
- * Kurulacak Kooperatifin türüne göre İl Müdürlüğünce Kooperatif kurulacak yerleşim yerinin zirai kaynak ve potansiyeli, alt yapısı, sosyo-ekonomik durumları etüt edilir.
- * Kuruluş etüt raporunun İl Müdürlüğünce onaylanmasından sonra yeteri kadar ana sözleşme doldurulmak ve noter huzurunda imzalanması amacıyla kurucu ortaklara verilir.
- * Anasözleşmeler doldurulmadan önce kurucu ortaklar kendi aralarında bir toplantı yapar, Kuruluş Genel Kuruluna kadar görev yapmak üzere ' Geçici Yönetim Kurulu' üyeleri seçilir. Bu üyelerin ve sonradan seçilecek yönetim ve denetim kurulu üyelerinin 3.cü dereceye kadar akraba olmamaları gerekir.
- * Anasözleşmede kurucu ortaklar tarafından doldurulmak üzere boş bırakılan yerler usulüne uygun olarak doldurulur, anasözleşmeler noter huzurunda imzalanır.

Tarımsal Kooperatifçilik

- * Her bir kurucu ortak tarafından peşin ödenen sermaye paylarından oluşan kuruluş sermayesi kurucu ortaklardan birine tutanakla teslim edilir.
- * Mevcut anasözleşmelere göre bir ortak kooperatife girerken en az (100) pay taahhüt etmek zorundadır. Bir ortaklık payının değeri 1 YTL dir. Buna göre bir ortak en az 100 YTL taahhüt edecek ve bu tutarın $\frac{1}{4}$ ü nüde (25 YTL) peşin ödeyecektir.
- * Hazırlanan evrak ve doldurulan anasözleşmeler İl Müdürlüğüne teslim edilir, eksiklik yoksa Kooperatif Kuruluşu Valilik Makamınca onaylanır.
- * Kuruluş onayından sonra Kurucu ortaklar Mahalli Ticaret Sicil Memurluğuna müracaat ederek kooperatifin tescilini talep ederler.
- * Tescilden sonra Kooperatifin kuruluşuna ait ilan beyannamesinde belirtilen hususların Ankara da yayımlanan Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edilmesiyle Kooperatifin kuruluşu hukuken tamamlanmış olur.
- * Talimatla Kurucu ortaklardan birine tutanakla verilen Kuruluş sermayesi Bankada açılan kooperatif hesabına aktarılır.
- * Kuruluş İlanının Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yayınlanmasını takip eden bir ay içerisinde 'Kuruluş Genel Kurul Toplantısı' yapılır. Kooperatifin asıl yönetim ve denetim kurulu üyeleri seçilir. Kuruluş masrafları görüşülüp kabul edilir.

Tarımsal Kooperatifçilik

Tescilden Önceki Hukuki Durum

Tescilden önce kooperatifin varlığı ve sorumluluğu yoktur. Tescilden önce kooperatif adına işlem yapanlar, bu işlemlerden kişisel ve müteselsil olarak sorumludurlar.

Tescilden Sonra Kurucu Ortaklar ve Tarım İl Müdürlüğünce Yapılacaklar

Ticaret Sicil Memurluğunca tescil edilmiş anasözleşmelerden yeteri kadarı, kuruluş ilanının yayımlandığı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile birlikte İl Müdürlüğüne teslim edilir. İl Müdürlüğünce gerekli kontroller yapıldıktan sonra birer nüshası Bakanlığa gönderilip, diğer nüshaları diğer nüshaları İl Müdürlüğünce kooperatife ait dosyada muhafaza edilir.

Daha sonra kuruluşta kurucu ortaklardan birine tutanakla teslim edilen ortaklık paylarının $\frac{1}{4}$ ünden oluşan meblağın kooperatif adına açılan banka hesabına yatırılması için İl Müdürlüğünce talimat verilir.

Ortaklık Şartları Ve Ortaklığa Kabul İşlemleri

Kooperatife ortak olmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler kooperatif ana sözleşmesinde yer alan bütün hükümleri hak ve ödevleriyle birlikte kabul ettiklerini belirten bir dilekçe ile kooperatif yönetim Kuruluna başvururlar. Sözlü müracaatla ortak olunamaz. Yönetim Kurulu bu başvuruyu ana sözleşmede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırarak inceler, Uygun görülenlerin ortaklığa kabulü için karar alınır.

Müracaatların sonuçları olumlu veya olumsuz olsun 1 ay içerisinde ilgiliye bildirilmek zorundadır.

Tarımsal Kooperatifçilik

Ortaklığa Girişte Aranacak Şartlar

- 1- Türk Vatandaşı Olmak,
- 2- Kanuni ve medeni haklarını kullanma yeterliliğine sahip olmak,
- 3- Aynı bölgede aynı amaçlı başka bir kooperatife ortak olmamak,
- 4- Ortaklık Girişi için dilekçesi olmak ve taahhüt sermayesinin $\frac{1}{4}$ ünü peşin ödemek,
- 5- Kooperatifin çalışma konularına giren konularda ticaret ve komisyonculuk yapmamak,
- 6- Sulama kooperatifleri için sulanabilir bölge içerisinde arazi sahibi olmak,
- 7- Su Ürünleri kooperatifi için avcılık ruhsat teskeresi veya yetiştiricilik belgesi sahibi olmak.

Ortakların Görevleri

- 1- İlgili Kanunlar, Anasözleşme ve yönetmelik hükümlerine uymak,
- 2- Kooperatifin çıkarlarına ve alınan kararlara aykırı davranışlarda bulunmamak, kooperatifin bütün hizmetlerine yardımcı olmak,
- 3- Yüklendiği ortaklık paylarını, varsa ek ödeme yükümlülüklerini, kredi ve avanslardan doğan ve vadesi gelen borcunu zamanında ödemek,
- 4- Kooperatife olan her türlü vecibelerini yerine getirmek,
- 5- Finans kaynaklarından kooperatif adına ortakların müteselsil kefaletiyle kredi alınması sonucunda bu teşekküllere karşı doğan borçların payına düşeni zamanında yerine getirmek,

Tarımsal Kooperatifçilik

Ortaklığa kabul yönetim kurulu kararı ile olur. Yönetim kurulu giriş isteğinde bulunanların, anasözleşmede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırarak uygun olanların ortaklık dilekçesine kabul kararını yazar. Ortaklığa kabul edilmeyenler denetçiler vasıtasıyla genel kurula müracaat edebilirler. Genel kurulun kararı kesindir.

Yönetim kurulu müracaatların sonucunu bir ay içinde ilgililere bildirmek zorundadır.

Ortakların Görevleri Ve Ortaklık Hakları

- a) Mali taahhütlerini zamanında yerine getirmek,
- b) Kooperatifin aleyhine hiçbir faaliyette bulunmamak,
- c) Yetiştiricilik sureti ile ürettiği veya avladığı su ürünlerinin tamamını kooperatife teslim etmek,
- d) Sermaye taahhüdü 5.000,00 YTL'sini buluncaya kadar kooperatifle yaptığı muamelelerinin (kredi ve avans hariç) beher 20,00 YTL'si için yeniden 1,00 YTL'lik bir pay taahhüdünü kabul etmek.

Ortakların Hakları

- a) Genel kurulda bulunmak ve oy kullanmak,
- b) Seçmek ve seçilmek hakkına sahip olmak,
- c) Anasözleşmede yazılı her türlü haklardan yararlanmak.

Kooperatiflere kamu tüzel kişilikleri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler ortak olabilirler.

Tarımsal Kooperatifçilik

Ortaklıktan Çıkma-Çıkarılma, Ortaklığa Yeniden Kabul

Ortaklıktan çıkmayı arzu eden ortaklar en az altı ay evvel haber vermek şartı ile hesap yılının sonunda kooperatiften çıkabilirler. Çıkma keyfiyetinin kooperatif faaliyet ve mevcudiyetini tehlikeye düşürmesi halinde kooperatiften çıkmak isteyen ortak veya ortaklardan mahalli mahkemece belirlenecek haklı bir tazminat isteme hakkı saklıdır.

- a) Kooperatife ortaklık şartlarından birini kaybetmiş olanlar,
- b) Kooperatife olan görevlerini yerine getirmeyen ortaklar,
- c) Kooperatif yararına aykırı davranışlarda bulunanlar ve av yasaklarına uymayanlar, sebepsiz olarak borcunu iki yıl ödemeyenler.
- d) Üç defa arka arkaya genel kurul toplantısına katılmayanlar,

Yönetim kurulunun teklifi ve genel kurul kararı ile kooperatiften çıkarılırlar. Ortaklıktan çıkarılmaya yönetim kurulunun teklifi ile genel kurulca karar verilir. Ortaklar anasözleşmede gösterilmeyen sebeplerle ortaklıktan çıkarılamaz.

Kooperatiften çıkarılma gerekçeli olarak yönetim kurulu karar defterine ve ortaklar defterine işlenir. Yönetim kurulunun kendisi hakkında çıkarılma kararı aldığı ortak, genel kurulun bu konu ile ilgili olarak alacağı kararda oyunu kullanamaz, ancak karşı görüşünü genel kurul tutanağına geçirir.

Tarımsal Kooperatifçilik

Çıkarılma kararının onaylı örneği, çıkarılan ortağa on gün içinde tebliğ edilmek üzere notere verilir. Bu ortak tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açabilir.

Üç aylık süre içinde mahkemeye başvurarak itiraz edilmeyen çıkarılma kararları kesinleşir. Haklarında çıkarılma kararı kesinleşmeyen ortakların, ortaklık hak ve yükümlülükleri çıkarılma kararı kesinleşinceye kadar devam eder. Kooperatiften çıkan veya çıkarılan yahut ölen ortakların hesapları ayrıldıkları günden itibaren kesilir. Kati sonuç o yılın bilançosu ile birlikte alınır. Bu ortaklar yedek akçe ve kooperatif tüzel kişiliğine ait mallar üzerinde hiç bir hak iddia edemez.

Ortaklıktan çıkan veya çıkarılanların ortaklık zamanına ait muamelelerden doğacak sorumlulukları, ayrılmanın tahakkuk ettiği bilanço yılının bitiminden başlayarak iki yıl devam eder. Bunların ödenmiş sermaye hisselerinin iadesi, tahakkuk etmesi beklenen sorumlulukları bakımından genel kurul kararı ile iki yılı geçmemek üzere geri bırakılabilir.

Ortaklıktan çıkan veya çıkarılanlar, çıkma veya çıkarılma sebepleri ortadan kalktıktan sonra genel kurul kararı ile tekrar kooperatife girebilir. Bu gibiler hakkında kooperatife yeni girenlerin bağlı olduğu muamele ve formaliteler uygulanır. Ancak, kooperatif yararına aykırı davranışlarda bulunanlar, av yasaklarına uymayanlar, sebepsiz olarak borcunu iki yıl ödemeyenler ve ortaklığa katılmaktan kanunen mahrum edilmiş bulunanların tekrar kooperatife alınmaları uygun değildir.

Tarımsal Kooperatifçilik

Kooperatif Organları

- 1- Genel Kurul
- 2-Yönetim Kurulu
- 3- Denetleme Kurulu

Genel Kurul Toplantısı

Kooperatif Genel Kurulu, bütün ortakların temsil edildiği en yetkili ve en büyük karar organıdır. Genel Kurula katılma konusunda 1163 sayılı kooperatifler kanunu bir sınırlama getirmiştir. Genel Kurul toplantısının yapılacağı tarihten üç ay ve daha kısa süre önce kooperatife ortak olanlar dışında her ortak genel kurula katılma hakkına sahiptir.

Genel Kurul Çeşitleri

1- Kuruluş Genel Kurul Toplantısı : Anasözleşmenin ilanından sonra, Kurucular heyetinin daveti üzerine en geç bir ay içerisinde yapılması gereken genel kurul toplantısıdır. Bu Genel Kurula genel kurul toplantı tarihine kadar kayıt olmuş bütün ortaklar katılabilirler. Kooperatifin asli yönetim ve denetim kurulu seçilir.

2- Olağan Genel Kurul Toplantısı : Yönetim Kurulunun hazırlayacağı gündeme göre ve anasözleşmelerde belirtilen usul ve esaslara uyularak, her yıl hesap dönemi sonundan itibaren 6 ay içerisinde (Genellikle 1 Ocak-30 Haziran) yapılması gereken Genel Kurul Toplantısıdır. Bu Genel Kurul toplantılarına genel kurul tarihinden 3 ay ve daha kısa süre önce kooperatife ortak olmuş kişiler katılabilirler.

Tarımsal Kooperatifçilik

3- Olağanüstü Genel Kurul Toplantısı : Haklı bir gerekçeye dayalı olarak, Yönetim Kurulu, Denetçiler, Ortağı olduğu üst birlik veya tasfiye memurları tarafından ya da anasözleşmede belirtilen sayıda ortağın yazılı müracaatı üzerine yapılan Genel Kurul Toplantısıdır.

Olağanüstü Genel Kurul toplantısı yukarıda sırasıyla belirtilen şekilde toplanamadığı takdirde Tarım ve Köyişleri Bakanlığı genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptir.

Genel Kurul Belgeleri

- 1- İlan, Gündem ve İlan tutanağı,
- 2- Yönetim Kurulu Faaliyet raporu, çalışma programı
- 3- Denetim Kurulu Raporu
- 4- Bilanço
- 5- Gelir-Gider farkı cetveli
- 6- Hazır bulunan ortaklar listesi (Hazirun Listesi)
- 7- Genel Kurul Tutanağı
- 8- Tahmini Bütçe
- 9- Bakanlık Temsilci Raporu

Kooperatiflerce Tutulması Gerekli Defterler

1- Yevmiye Defteri : Türk Ticaret Kanunu ve Vergi Usul Kanununa göre tutulması zorunlu olan ve kayda geçirilmesi gereken işlemleri, belgelerden çıkararak tarih ve madde tertipli olarak yazmaya mahsus defterlerdir.

2- Defterikebir (Büyük Defter) : Yevmiye defterine kaydedilen işlemleri buradan alarak sistemli şekilde

Tarımsal Kooperatifçilik

---

hesaplara dağıtan ve tasnifli olarak bu hesaplarda toplayan defterlerdir. Tutulması zorunludur.

3- *Envanter ve Bilanço Defteri* : Envanter çıkarmak, saymak, ölçmek, tartmak ve değerlendirmek suretiyle bilanço günündeki mevcutları, alacak ve borçları kesin bir şekilde ve ayrıntılı bir şekilde tespit eden defterlerdir. Tutulması zorunludur.

4- *Karar Defteri* : Yönetim kurulunun aldığı kararların yazıldığı ve altlarının toplantıya katılan yönetim kurulu üyelerince imzalandığı, müteselsil sıra numaralı defterlerdir.

5- *Ortaklık Defteri* : Tüm ortakların kooperatife giriş sırasına göre kaydedildiği ve sermaye ödemelerini gösterir defterlerdir.

6- *Kasa Defteri* : Kooperatifin kasa ile ilgili işlemlerinin günü gününe yazıldığı defterdir. İşletmeler tutup tutmamakta serbesttir.

7- *İmalat Defteri* : Devamlı olarak üretim işi ile uğraşan kooperatiflerin Vergi Usul Kanunu gereğince tutması zorunludur defterlerdir.

Yasal Muhasebe Belgeleri: Fatura, parakende satış fişi, gider pusulası, müstahsil makbuzu, ücret bordrosu, serbest meslek makbuzu, makineli kasaların kayıt ruloları, (Z) raporları, giriş ve yolcu taşıma biletleri, kıymetli evraklar, noter belgeleri, sözleşmeler, trafik belgeleri, tapu belgeleri, devlet tahvilleri, hisse senetleri, özel hisse tahvilleri, kar ortaklığı belgesi, banka cüzdanları ve ekstrleri, istihkak belgeleri, hak ediş

Tarımsal Kooperatifçilik

---

teknik raporları, vergi beyannameleri ve vergi ödeme makbuzları, veresiye mal ve hizmet satış makbuzu, para tahsil makbuzu, tediye makbuzları, sevk irsaliyesi

Kooperatifler ve üst kuruluşları kanuni muhasebe defterlerinin dışında aşağıdaki yardımcı defterleri de tutmak mecburiyetindedir: Stok giriş ve çıkış defteri, sabit kıymetler ve demirbaş defteri, kıymetli evrak defteri, teftiş defteri, gelen-giden evrak kayıt defteri.

Yevmiye defteri, defterikebir, envanter ve bilanço defteri, ortaklık defteri ve karar defteri kullanılmaya başlanılmadan önce mahalli notere tasdik ettirilmesi gerekmektedir. Yevmiye ve envanter defterleri ile Vergi Usul Kanununa göre tutulması mecburi olan diğer defterleri ertesi yılda da kullanmak isteyen ticari işletmeler Ocak ayı; özel hesap dönemi uygulayanlar ise, yeni dönemin başlangıcı olan ay içerisinde yine mahalli notere ara tasdiki yaptırmaya mecburdurlar.

Defterlerin son kayıt tarihinden itibaren 10 yıl geçinceye kadar saklanması mecburidir.

Yönetim Kurulunun Görevleri

- a) Genel kurul tarafından verilen kararları yerine getirmek ve kooperatif işlerini ortaklarının yararına uygun şekilde yürütmek .
- b) Defter, hesap ve kayıtları, kanun ve anasözleşmeye uygun olarak tutmak,

Tarımsal Kooperatifçilik

- c) Kooperatifin nakit varlığı ile menkul ve gayri menkullerini gereği gibi kullanmak, işletmek ve korumak,
- d) İmkanlarla orantılı olarak şubeler, alım ve satım merkezleri açılmasını genel kurula teklif etmek,
- e) Kooperatifin varlığından, ortakların üretim kapasitelerini artırmak için durumlarına göre bilanço yılı içinde tahsil edilmek üzere avans vermek,
- f) Genel kurul olağan veya olağanüstü toplantıya çağırmak,
- g) Genel kuruldan alınan yetki ile işlerin görülmesi için gerektiğinde ortakları görevlendirmek, müdür, memur, müstahdem ve işçi çalıştırmak,
- h) Kanunlara aykırı olarak alınan genel kurul kararları aleyhine iptal davası açmak,
- ı) Genel kurul toplantısından otuz beş gün önce çalışma raporu, bilanço, gelir-gider cetvelini ve bütçe teklifini hazırlayıp denetçilere vermek ve genel kurul toplantısından on beş gün önce ortakların incelenmesine sunmak,
- k) Kooperatifin aczi veya mali durumunun bozulması halinde genel kurulu toplantıya davet etmek,
- l) Kanun ve anasözleşmedeki ortaklık hak ve ödevlerini yerine getirmeyen ortaklar hakkında karar alarak durumu genel kurulun onayına sunmak,
- m) Denetçilerin seçim ve görevden alınmalarını Ticaret Siciline tescil ve ilan ettirmek,
- n) Gerektiğinde tasfiye işlerini yürütmek,

Tarımsal Kooperatifçilik

- o) Kooperatifi temsile yetkili şahısları tescil ve ilan ettirmek,
- p) Eski yönetim kurulu üyeleri ile kooperatif memurlarının sonradan tesbit edilen yolsuzluklarını ilgili mercilere bildirmek,
- r) Kooperatifin amacına uygun gayrimenkul alımlarında, tapu devri veya tapuya şerh verdirilerek bir satış vaadi sözleşmesi yapmak,
- s) Tanıtma ve ortak kaydetmek amacıyla yapılacak ilan, reklam ve açıklamaları eksik ve gerçeğe aykırı olmayacak şekilde yapmak, bunların yanıltıcı bilgi ve unsurları taşımamasını sağlamak,
- t) Kooperatife ait mal, para ve para hükmündeki kağıtları ve gizlide olsa bunlarla ilgili defter ve belgeleri istenildiğinde müfettişlere, kooperatif kontrolörlerine ve kredi kuruluşlarının denetim görevlilerine göstermek ve incelenmesine yardımda bulunmak, istenilen bilgileri gerçeğe uygun ve eksiksiz olarak vermek ve doğru beyanda bulunmak,
- u) Ortaklar ile ortak olmak için müracaat edenlerin anasözleşmede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırmak, uygun olanları ortak olarak kaydetmek,
- v) Mal Beyanında bulunmak,
- y) Denetim amacı ile denetçilerin talebi halinde kooperatife ait her türlü defter ve belgeleri vermek,
- z) Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca yaptırılacak denetim neticesi talimatlara uymak,

Tarımsal Kooperatifçilik

Denetçilerin Görevi

Denetçilerin görevleri, kooperatifin iş ve işlemlerini kontrol etmektir. Denetçiler şu görevlerle yükümlüdürler.

- a) Kooperatifin işlem ve hesaplarının incelenmesi sonunda buldukları noksan ve yanlışların giderilmesi için gerekli tedbirleri almak ve ilgili makam ve organlara haber vermek,
- b) Bilançonun Türk Ticaret Kanunu ile Vergi Usul Kanununa göre hazırlanıp hazırlanmadığına bakmak,
- c) Yönetim kurulu üyelerinin üyelik şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırmak, bu şartları taşımadıkları halde seçilenler ile sonradan kaybedenlerin görevlerine son verilmesi için keyfiyeti yönetim kuruluna bildirmek,
- d) Muhtelif sebeplerle yönetim kurulu toplantı nisabını kaybetmesi halinde boşalan yönetim kurulu üyeliklerine geçilmeksizin yeteri kadar yedek üye çağırmak,
- e) Üç ayda bir ara denetimi yaparak ve ansızın kooperatif veznesini denetlemek, inceleme sonuçları olumsuz çıktığı takdirde düzenlenecek raporun birer örneğini yönetim kuruluna vermek.
- f) Bütçeyi kontrol etmek,
- g) Tasfiye işlemlerini denetlemek,
- h) Ortaklarla veya kendileri ile kooperatif yöneticileri arasındaki anlaşmazlıklarla ilgili konuları genel kurul gündemine aldirmek ve gerektiğinde olağanüstü olarak genel kurulu toplantıya çağırmak,
- ı) Genel kurul toplantılarında hazır bulunmak,

Tarımsal Kooperatifçilik

- j) Kooperatif yönetim kurulu üyelerinin ve memurlarının cezaı gerektiren fiillerini savcılığa bildirmek,
- l) Anasözleşmede ortakların genel kurul toplantılarına katılmaları için gerektiği belirtilen şartların yerine getirilip getirilmediğini incelemek,
- m) Denetçilerin yukarıda yazılı kontrol yetkileri genel kurul kararı ile sınırlandırılmaz. Denetçiler kooperatif zararlarını kapatmak için genel kurula sunulacak teklifleri hazırlayarak toplantı gündemine aldırır,
- n) Yapılacak denetim sonucunda düzenlenecek rapora göre hukuki sorumluluğu tesbit edilen yönetim kurulu ve memurlar hakkında genel kurul kararına istinaden gerekli hukuk davalarını açmak.

Konu Tespiti Yapılırken Dikkat Edilecek Hususlar

1. Proje konusunu zirai üretimi arttırıcı veya değerlendirici veyahut istihdamı çoğaltıcı nitelikte ve kalkınma planı ile tutarlı olması,
2. Bakanlık görev alanına giren, 1163 Sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulan tarımsal amaçlı kooperatif ortaklarının en az %80 inin kırsal alanda oturması, fiilen tarımsal üretimde bulunması ve yine ortaklarının en az %60'ının geçimini kısmen veya tamamen desteklenecek proje konusunda üretimde bulunarak sağlaması,
3. Teklif edilecek proje için gerekli olan hammaddenin tamamını kooperatif faaliyet alanı içindeki üretimden en az %50'sinin de ortak üretiminden karşılanması,

Tarımsal Kooperatifçilik

---

4. Teklif edilecek proje konusunda kooperatif ortak ilişkisinin olması ve Risturn prensibinin çalışması,
5. Pazarlama durumunun uygun olması (Arz ve Talebin incelenmesi),
6. Tesisin kurulabileceği yerin altyapı durumu,
7. Uygulanabileceği düşünülen projenin tahmini tutarına göre finansman imkanları,
8. Projenin yöre ekonomisine ve sosyal yapısına etkisi ile yaratacağı istihdam kapasitesi,
9. Kooperatifin idari, mali ve hukuki uygunluğu,
10. Projenin gerçekleşmesi ile ilgili her türlü tasarrufta bulunmak üzere genel kurulca yönetim kuruluna yetki verilmiş olması gerekir,
11. Uygulanacak olan tip projelerde gerekli ortak sayısını bulamayan kooperatiflere etüt raporu düzenlenmeyecektir,
12. Daha önce proje konusu almış olan kooperatiflere yeni bir proje önceki proje konusu iptal edilmeden verilmeyecektir,
13. Kooperatif uygulayacağı projenin sabit yatırım tutarını kalkınmada öncelikli yörelerde %15'ini, diğer yörelerde %20'sini projesine uygun olarak öz kaynağı ile fiilen gerçekleştirecektir,
14. Bir haneden yalnızca bir ortağa kredi verilir,
15. Ortaklar mülkiyetindeki kooperatif projelerini uygulamak üzere yatırım programlarına alınan kooperatiflere İl Müdürlüklerince eğitim yapılır,
16. Proje konusu almak isteyen kooperatifler uygulamak istedikleri proje için yeterli ortak sayısı ve sermayeye

Tarımsal Kooperatifçilik

---

ulaştıklarında İl Tarım Müdürlüğümüze bir dilekçeyle müracaat ederek uygulamak istedikleri projenin etütlerinin yapılmasını talep edecekler ve bu dilekçeye yönetim kuruluna bu konuda yetki verildiğini belgeleyen karar defterinin ilgili sayfasının fotokopisini de ekleyeceklerdir.

17. İl Müdürlüğümüz, istenen proje konusu ile ilgili sosyal ve ekonomik yönden incelemeler yaparak Etüt Raporunu düzenleyecek ve Bakanlığımız Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğüne gönderecektir.
18. Etüt Raporları; Genel Müdürlüğümüzce Kalkınma Planları ile Yıllık Programlara uygunluğu, üretici ortaklara, yöre ve ülke ekonomisine sağladığı faydalar, kooperatif ortak ilişkisinin olması, Risturn prensibinin çalışması ve proje için yeterli potansiyelin olup olmadığı gibi hususlar ile "Tarımsal Amaçlı Kooperatiflere Kullandırılacak Kredilere İlişkin Yönetmeliğe uygunluğu göz önünde bulundurularak incelenecek uygun görülmesi halinde onaylanarak proje konusunun kooperatife verildiği gerekli belgeler ile birlikte İl Müdürlüğümüze gönderilir.
19. İl Müdürlüğümüz bundan sonra ilgili kooperatifle irtibata geçerek devamında gerekli işlemleri başlatacaktır.

Bakanlığımızca Kooperatiflere Uygulattırılan Tip Projeler

Projeler konularına göre tip ve özel proje olmak üzere iki grupta ele alınabilir.

Tarımsal Kooperatifçilik

Tip Proje : Bu projelerin fizibilite ve tatbikat projeleri 'Genel Müdürlüğümüzce ' hazırlanır. Uygulama da olan tip projeler iki bölümde incelenebilir.

- a) Ortakların Mülkiyetindeki Kooperatif Projeleri
- b) Kooperatif Tüzel Mülkiyetindeki Kooperatif Projeleri

Uygulamada olan Ort.Mülk.Tip Koop.Projeleri

- 1- Ortakların Mülkiyetinde 300 Başlık (50 Aile X 6 Baş/Aile) Damızlık Sığır Yetiştiriciliği Projesi,
- 2- Ortakların Mülkiyetinde 240 Başlık (40 Aile X 6 Baş/Aile) Damızlık Sığır Yetiştiriciliği Projesi,
- 3- Ortakların Mülkiyetinde 300 Başlık (30 Aile X 10 Baş/Aile) Merkezi Süt Sağım Üniteli Damızlık Sığır Yetiştiriciliği Projesi,
- 4- Ortakların Mülkiyetinde 1000 Başlık (50 Aile X 10 Baş/Aile x 2 Devre) Besi Sığircılığı Projesi
- 5- Ortakların Mülkiyetinde 2500 Başlık (50 Aile X 50 Baş/Aile) Damızlık Koyunculuk Projesi
- 6- Kırsal Alanda Sosyal Destek Programı Kapsamında Ortakların Mülkiyetinde 200 Başlık (100 Aile X 2 Baş/Aile) Süt Sığircılığı projesi,
- 7- Ortakların Mülkiyetinde (50 Aile x 500 m² /aile) Seracılık Projesi (cam,cam + plastik, plastik sera)
- 8- Ortakların Mülkiyetinde 1000 Kovanlık (50 Aile X 20 Kovan/Aile)Arıcılık Projesi
- 9- Ortakların Mülkiyetinde 4000 Torba (20 Aile X 200 Torba) Kültür Mantarcılığı Projesi

Tarımsal Kooperatifçilik

Kooperatif Tüzel Mülkiyetindeki Kooperatif Projeleri

- 1- 5 Ton/Gün Soğuk Hava Depolu Mandıra Tesisi Projesi
- 2- 16 Adet Muhtelif tip ve Ebatlarda Halıcılık Projeleri
- 3- 100 Ton/Yıl Kapasiteli Zeytin Salamura Tesisi Projesi
- 4- 20 Ton/Gün Kapasiteli Zeytinyağı Fabrikası Projesi
- 5- 2000 Tonluk Soğuk Hava deposu projesi
- 6- 1000 Tonluk Soğuk Hava Deposu Projesi
- 7- 15 Ton/Gün Kapasiteli Çeltik İşleme Tesisi Projesi

Özel Proje

Kooperatiflerin Tip projelerin dışında uyguladıkları Tarımsal Amaçlı projelerdir. Bu projelere ait etüt raporu ile birlikte ön fizibilite raporları, avan projeleri hazırlanarak TEDGEM'ne gönderilir. Proje yatırım programına girince tatbikat projeleri hazırlattırılıp tanzim edilerek izlenip onaylanmak üzere TEDGEM' e gönderilir.

Kooperatiflerin Yatırım Programına Alınma Esasları

- a) Kredi programına alınacak kooperatiflerin kanuni organlarını teşekkül etmiş olmalı ve faaliyette olmalı
- b) Uygulanacak proje için genel kurulun yönetim kuruluna yetki vermiş olması, kredi için yönetim kurulu kararı ile müracaatının olması,
- c) Ortakların en az % 60'ının uygulanacak proje konusu ile iştigal ediyor olması (Örnek, Hayvancılık gibi)
- d) Proje için gerekli olan kooperatif adına tescil edilmiş en az 500 m2 tapulu arsanın olması

Tarımsal Kooperatifçilik

- e) Kooperatif uygulayacağı projenin sabit yatırım tutarının, kalkınmada öncelikli yörelerde %15'ini, diğer yörelerde %20'sini kendi özkaynağı ile gerçekleştirmiş olmalı,
- f) Kooperatifin proje kapasitesine göre belirlenecek asgari ortak sayısına öz varlığa sahip olması,

Programa Alınmada Öncelik Kriterleri

Programa alınma şartlarını yerine getiren kooperatifler arasından kredi programına alınacakların seçiminde sıralama yapılırken aranacak şartlar :

- 1- Kalkınma planlarında ve yıllık programlarda öncelik tanınmış konularda proje uygulayan,
- 2- Kalkınmada öncelikli yörelerde proje uygulayan,
- 3- İhracata yönelik proje uygulayan,
- 4- Rantabilitesi yüksek olan,
- 5- Herhangi bir kuruluştan yardım görmeyen,
- 6- Bir üst kuruluşa ortak olan,
- 7- Proje yatırım tutarına göre öz kaynak iştiraki ortak sayısı oranı fazla olanlar,
- 8- Kooperatif üst kuruluşlarınca uygulanacak bölgesel çapta projeler,
- 9- Bakanlığın hizmet politikasına, Bakanlıklar arası ve Bakanlık içi kuruluşlarda işbirliğine gidilen projeler,

Yukarıda sayılan özellikleri taşıyan kooperatiflerin desteklenmesine öncelik verilmektedir.

Tarımsal Kooperatifçilik

Proje Uygulayan Kooperatiflerden İstenecek Belgeler

- 1- Uygulanacak Proje konusu için Genel Kurulun Yönetim Kuruluna yetki verdiği Genel Kurul Tutanağı,
- 2- Yönetim Kurulu Kararına ekili müracaat dilekçesi,
- 3- Ara Bilanço ve mizan
- 4- Yetki belgesi (imza sirküleri)
- 5- Kooperatif adına kayıtlı en az 500 m2 Tapulu Arsa Fotokopisi
- 6- ÇKS-DGD Sistemine kayıtlı Proje uygulayacak ortakların listesi
- 7- Uygulanacak projenin kapasitesine göre hayvan başına en az 2 dekar yem bitkisi ekmeye müsait arazi varlığı ve taahhüdü
- 8- Uygulanacak projeye ait Proje Etüt Raporu (İl Müdürlüğünce hazırlanır)

Bakanlığımızca Yatırım Programına Alınan Kooperatiflerin Tahsis Evrakları için Gerekli Belgeler

- 1- Tahsis İnceleme Raporu
- 2- Finans Durum Cetveli
- 3- Teknik Durum Raporu
- 4- Genel Kurul Tutanağı
- 5- Yönetim Kurulu kararı ve müracaat dilekçesi
- 6- Ara Bilanço ve mizan
- 7- Yetki Belgesi ve imza sirküleri
- 8- Tapu Fotokopisi ve çapı
- 9- Keşif özetleri
- 10- Yatırım Tutar Tablosu

Tarımsal Kooperatifçilik

Kooperatiflere Kullandırılan Kredilerin Vadesi

Sabit Yatırım İçin :

Borçlanma sözleşmesindeki vade tarihi itibariyle ilk yılı ödemesiz(ilk yıl faiz alınmaz) ikinci yılı faiz ödemeli, diğer yıllarda taksit ve faiz ödemeli olarak eşit taksitler halinde olmak üzere ve proje özelliğine göre en çok 12 yıldır. Ortakların Mülkiyetindeki projelerde ise bu süre en çok 7 yıldır.

İşletme Sermayesi İçin :

Sabit yatırımını tamamlayan kooperatiflerin isteği üzerine ilk yılı faiz ödemeli ikinci ve üçüncü yıllarda taksit ve faiz ödemeli olarak 3 yıldır. Taksitleri iki eşit taksitte tahsil edilir.

Kredilerin Borçlanma Sözleşmesi Yapılması

Tahsis edilen kredilerin mahalli bankaya intikalini takip eden 1 ay içinde borçlanma sözleşmesinin yapılması gerekir.Bu bir aylık süre uzatılamaz bu süreçte borçlanma sözleşmesi düzenlenmezse kredi tenkis edilir.

Kredinin Kullandırılma Süresi

Kredinin sözleşme tarihinden itibaren 6 ay içinde kullanılması zorunludur. Ancak kredinin kullandırılmasında TEDGEM ce uygun görülen mücbir sebeplerin bulunması halinde 6 aylık süre bir defaya mahsus olmak üzere ikinci bir 6 ay daha uzatılabilir.

Tarımsal Kooperatifçilik

Kredilere Uygulanacak Faiz Oranları

Kredilere uygulanacak faiz oranları; piyasa fiyat hareketleri, ekonomik durum, mevduat ve kredi faizlerindeki gelişmeler dikkate alınarak T.C. Ziraat Bankasının küçük ve orta ölçekli üreticilere doğrudan uyguladığı faizin $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{4}$ arasında Bakanlıkça belirlenen faiz oranı uygulanır.

Borçlanma Sözleşmesi

Kredi alan kooperatif veya ortak için hazırlanan bir taahhüt belgedir. İki çeşit sözleşme vardır. Kooperatif tüzel kişiliğine verilen krediler için Kooperatif sözleşmesi, Ortaklara kullandırılan krediler için Ortak sözleşmesi düzenlenir.

Ortak sözleşmesinde borçlu ortak için 2 ortak ile kooperatif tüzel kişiliği müteselsil kefil olarak imza atarlar. Bu sözleşmeler İl Müdürlüğü nezaretinde köy ihtiyar heyeti tarafından onaylanır.

Samsun İlinde Kooperatifçilik

Kooperatifin Adı	Kooperatif Sayısı	Ortak Sayısı
Pancar Ekicileri Kooperatifi	1	36.155
Sulama Kooperatifi	16	1.676
Su Ürünleri Kooperatifi	16	1.434
Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	71	7.010
TOPLAM	104	46.275

Tarımsal Kooperatifçilik

İlçe Adı	Kooperatifin Türü			
	Tarımsal Kalkınma	Sulama Koop.	Su Ürünleri	Toplam
Merkez İlçe	6	-	2	6
Alaçam	1	-	-	2
Asarcık	2	-	-	1
Ayvacık	2	-	1	2
Bafra	15	1	6	21
Çarşamba	5	-	-	5
Havza	11	8	-	19
Kavak	1	-	-	1
Ladik	2	1	1	4
19 Mayıs	1	-	3	4
Salıpazarı	3	-	-	3
Tekkeköy	2	-	-	2
Terme	3	-	1	4
Vezirköprü	19	6	1	26
Yakakent	-	-	1	1
Toplam	71	16	16	103

Kooperatifin Adı	Proje Konusu	Uygulama Yılı	Alınan Hayvan Irkı	Kullandırılan Kredi Miktarı (YTL)
Salıpazarı Avut Köyü TKK	100x2 Süt Sığır.	2000	Holstein	235.617
Vezirkörü Göl Beld. TKK	50X4 Dam.Sığ.	2001	Holstein	255.424
Bafra Altınay TKK-1	50X4 Dam.Sığ.	2002	Holstein	477.375
Alaçam Habilli TKK.	50X4	2004	Holstein	564.813

Tarımsal Kooperatifçilik

Kooperatifin Adı	Proje Konusu	Uygulama Yılı	Alınan Hayvan Irkı	Kullandırılan Kredi Miktarı (YTL)
	Dam.Siğ.			
Havza Gidirli TKK	100x2 Süt Siğir.	2004 (K.A)	Simental	929.883
Havza Çayırözü TKK	50X4 Dam.Siğ.	2004	Holstein	571.863
Merkez Y.Avdan TKK	78X2 Süt Siğ.	2004 (K.A)	Holstein	632.315
V.Köprü Kuşcular TKK	53X2 Süt.Siğ.	2004 (K.A)	Montofon	485.506
Havza Şeyhkoyun TKK	50X4 Dam.Siğ.	2005	Montofon	681.453
Bafra Altınay TKK-2	113X2 Süt.Siğ.	2005	Holstein	671.802
V.Köprü Bahçekonak TKK	100x2 Süt Siğir.	2005	Montofon	621.000
Merkez Kurupelit TKK	50X4 Dam.Siğ.	2005	Holstein	1.627.153
Tekkeköy A.Çinik TKK.	72X2 Süt Siğ.	2005	Holstein	650.653
S.Pazarı TepealtıTKK.	50X2 Süt.Siğ.	2005	Montofon	440.982
S.Pazarı Kocalar TKK.	50X2 Süt.Siğ.	2005	Montofon	492.982
Çarşamba Çaltı TKK	50X4 Dam.Siğ.	2006	Holstein	658.630
Havza Dereköy TKK	50X4 Dam.Siğ	2006	Montofon	898.630
Bafra Bengü TKK	50X25 Koyun	2006	Devam Ediyor	

Tarımsal Kooperatifçilik

Önceki yıllarda Proje Konusu olarak 2007 Yılında Bakanlığımızca yatırım programına alınan ve sabit yatırımları devam etmekte olan kooperatifler ve Proje Konuları

Sıra No	Kooperatifin Adı	Uygulayacağı Proje Konusu
1	Havza-Erikbelen TKK	192 Baş (92 X2) Süt Siğ. Yet.
2	Bafra Emenli TKK	200 Baş (50 x 4) Dam.Siğ.Yet
3	Kavak Toptepe TKK	240 Baş (40 x 6) Dam.Siğ.Yet.
4	Havza İmircik TKK	200 Baş (50 x 4) Dam.Siğ.Yet.
5	Çarşamba Çınarlık Beld.TKK	1000 Baş (50x10 Baş) Besi Siğ.
6	Terme Hüseyinmescit Beld.TKK	300 Baş Dam.Siğ.(Özel Proje) Yet.